

D1%80%D1%85%D1%96%D0%B2%D1%96%D0%B2-%D0%BF%D1%96%D0%B4-%D1%87%D0%B0%D1%81-%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8-%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B2/

6. Співробітництво державних архівів з корпорацією FamilySearch International (США) розширюється. *Державна архівна служба України*. URL: <https://archives.gov.ua/ua/%d1%81%d0%bf%d1%96%d0%b2%d1%80%d0%be%d0%b1%d1%96%d1%82%d0%bd%d0%b8%d1%86%d1%82%d0%b2%d0%be-%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b6%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%b8%d1%85-%d0%b0%d1%80%d1%85%d1%96%d0%b2%d1%96%d0%b2-%d0%b7/>

Рудь Анна Олегівна

(наук. керівник – д-р іст. наук, професор Передерій І. Г.)

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава

ЦИФРОВИЙ ФОНД КОРИСТУВАННЯ ДОКУМЕНТАМИ В УКРАЇНІ: ЗАВДАННЯ ТА ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Важливим стратегічним завданням державного розвитку є суттєва активізація процесу оцифрування об'єктів історико-культурної спадщини взагалі та документів Національного архівного фонду (далі – НАФ) зокрема, що значно удоступнить архівну інформацію для найширших груп її користувачів та прискорить багато комунікаційних процесів в інформаційному просторі, сприятиме подальшому неформальному долученню України до світового інформаційного простору, а також забезпечить краще збереження всіх груп архівних документів, включно з особливо цінними та унікальними. Цифровий фонд користування документами НАФ (далі – ЦФКД) є сукупністю копій архівних документів, організованою за певною структурою і створеною шляхом оцифрування паперових та інших видів аналогових документів для користування ними замість оригіналів. Наразі створення такого фонду є одним зі світових трендів у архівній справі, який активно впроваджується архівними установами України [1].

Для реалізації цього завдання в Україні 2018 р. фахівцями Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (далі – УНДІАСТ) було розроблено Методичні рекомендації «Цифровий фонд користування документами Національного архівного фонду: створення, зберігання, облік та доступ до нього», що покликані забезпечити оптимальний та уніфікований підхід архівних установ до ЦФКД НАФ з урахуванням провідної вітчизняної та зарубіжної практики у цій галузі та наявної ситуації щодо матеріально-технічного та кадрового забезпечення архівних установ України. Документ дає змогу втілити в життя одну з провідних тенденцій розвитку архівної справи та діловодства, а саме – їх цифровізацію шляхом створення підґрунтя для переходу до автоматизованого управління цифровими копіями [2].

Оцифрування архівних документів – світова тенденція, бо це найбільш зручний механізм збереження й використання інформації в сучасних умовах. Для України складність завдання реалізації масштабного оцифрування архівної документальної спадщини пов'язана насамперед із недостатнім матеріально-технічним забезпеченням державних архівних установ, адже згаданий процес потребує наявності потужних спеціально призначених сканерів. Тому Укрдержархів активно відшукував шляхи подолання цієї проблеми, зокрема за рахунок залучення громадських організацій та міжнародної співпраці.

Зараз, наприклад, активно підтримує ідею оцифрування архівних документів Громадська спілка «Українська культурна спадщина», що здійснює потужну роботу у цій царині спільно з Укрдержархівом. Завдяки активній співпраці з центром вивчення сімейної історії «Метрика» відсканована «Гадяцька газета», яка видавалася в місті Гадяч Полтавської області в 1942–

1943 рр. у період німецької окупації Полтавщини. Наразі номери газети зберігаються у Державній науковій архівній бібліотеці, (м. Київ), а деякі з них у Державному архіві Полтавської області. Сканкопії газети також передано до Гадяцького історико-краєзнавчого музею. У рамках договору про співпрацю між Громадською спілкою «Українська культурна спадщина» та Центральним державним історичним архівом України, (м. Київ), виконується сканування мікроплівок фонду 127 з подальшою передачею до фонду користування ЦДІАК України. Обладнання для сканування також надано Центром вивчення сімейної історії «Метрика». Крім того, відскановані та передані до фонду користування ЦДІАК України мікрофільми справ фонду 57, опис 1. Сканкопії будуть передані до фонду користування Державного архіву Полтавської області та доступні в електронному читальному залі Спілки.

Значну роль у реалізації завдання оцифрування відіграє і міжнародне співробітництво вітчизняних державних архівних установ. Тут варто відзначити співпрацю з сімейно-історичною організацією FamilySearch International (США), діяльність якої спрямована на об'єднання поколінь. Основною метою співробітництва корпорації з архівними службами світу є реалізація спільних інформаційно-гуманітарних проєктів, провідним серед яких є створення цифрового фонду користування на документи генеалогічного (родовідного) характеру, що зберігаються в архівних установах, та розширення доступу для користувачів до інформації оцифрованих архівних документів у режимі онлайн. 2 червня 2020 р. підписано Меморандум про співробітництво між Державною архівною службою України та корпорацією FamilySearch International (США), метою якого є оцифрування документів Національного архівного фонду України генеалогічного характеру та створення фонду користування на такі документи [3]. Поновлення співпраці з американськими партнерами дозволить дати змогу державним архівам у найближчі роки оцифрувати основні документальні комплекси, необхідні для дослідження родоvodu.

Наприклад, за умовами Договору між Державним архівом Полтавської області та американською корпорацією FamilySearch International (США) **на першому етапі** заплановано оцифрувати **556 фондів (170 318 одиниць зберігання)**, що мають генеалогічну інформацію. Окрім метричних книг та метричних записів, що зберігаються у фондах Полтавської духовної консисторії, Пирятинського духовного правління, об'єднаних архівних фондах «Православні церкви Полтавської губернії», «Колекції книг записів актів громадянського стану Полтавщини», на електронні носії переносяться документи генеалогічного характеру із фондів полтавських дворянських родів, Полтавського губернського правління, канцелярії Полтавського цивільного губернатора, Полтавського губернського дворянського зібрання, рекрутських та військових присутствій, Полтавського губернського та окружного виконавчих комітетів рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів, комісій у справах колишніх червоноармійців і червоних партизан. Також до оцифрування підготовлені фільтраційні справи громадян, примусово вивезених на роботу до Німеччини в період Другої світової війни, кримінально-слідчі справи із фондів Полтавського губернського революційного трибуналу, окружних судів, кущових народних судів, особливих сесій народних судів, документи генеалогічного характеру із фондів періоду нацистської окупації (сільські, районні та земельні управи, житлові управління).

ДАПО продовжує підготовку нового переліку архівних документів, які планують перемістити на електронні носії. Оцифрування в Державному архіві Полтавської області відбувається на сучасних цифрових сканерах. Наразі встановлено шість комплектів техніки у двох корпусах архіву та проводяться практичні заняття з підготовки працівників до процесу оцифрування документів.

Важливо зазначити, що початок широкомасштабної війни РФ проти України не зупинив активність українських архівів у сфері зовнішніх зносин, не порушив їх планів та домовленостей, досягнутих з іноземними партнерами. Навпаки, міжнародна архівна спільнота підтримала Державну архівну службу України та державні архіви, і свідченням цього є підписання 28 березня 2022 р. нової угоди про співробітництво з корпорацією FamilySearch International (США) ще одного українського державного архіву, а саме ЦДАВОУ. І це не останній договір, який планується до підписання з корпорацією в поточному році. Укрдержархів та FamilySearch

International продовжать консультації з українськими державними архівами, оскільки всі учасники переговорного процесу, а також державні архіви, які вже долучилися до співпраці з американськими партнерами, розуміють важливість поглиблення взаємовигідного співробітництва для обох сторін, адже воно сприятиме стабілізації фінансової діяльності українських архівів під час війни Росії проти України.

Список використаних джерел

1. Цифровий фонд користування документами Національного архівного фонду: створення, зберігання, облік та доступ до нього: метод. рекомендації: [затв. наказом Держ. арх. служби України від 16 квіт. 2019 р. № 36] / Держ. арх. служба України, УНДІАСД; уклад.: Л. В. Дідух, Н. В. Залеток, Т. М. Ковтанюк. Київ, 2018. 131 с. URL: https://undiasd.archives.gov.ua/doc/digit_fund_korist_docNAF.pdf
2. Дідух Л. В., Залеток Н. В. Досвід українських архівів у створенні цифрового фонду користування документами Національного архівного фонду / Л. В. Дідух, Н. В. Залеток. *Архіви України*. 2019. № 1. С. 87–101.
3. Офіційний вебпортал Державної архівної служби України. URL: <https://archives.gov.ua/ua/>

